

in hun jargon hun revolvers noemden¹ . . . Uit een oogpunt van veiligheid werden dikwijls alle portefeuilles, persoonlijke papieren, kortom alles wat een aanknopingspunt kon vormen, op (het) contactadres thuisgelaten. Maar men zorgde in zo'n geval wel voor die papieren waarmee men bij aanhouding vrijuit ging . . . Verder moest men handschoenen hebben om geen vingerafdrukken na te laten, gymnastiekschoenen om geen geluid te maken. Dikwijls deed men sokken over de schoenen ter voorkoming van voetafdrukken in het zand. Er ging een zakje peper mee om na de overval de speurhonden het spoor bijster te maken. Dan moesten er koffers en zakken zijn, waarin de buit kon worden vervoerd. Er moest dun touw zijn om de zakken te kunnen sluiten, en dik om bewakers te kunnen binden. Er moest een flesje chloroform zijn om ze, zo ze te lastig waren, te kunnen bedwelmen . . . De plaats waar de buit naar toe gebracht moest worden, moest goed vaststaan, de vervoersmogelijkheden, de kortste route . . . Ook passeerden de plaats waar men vóór de overval zou samenkomen, en die waar men zou eten of overnachten, nog eens de revue. Dan hield de leider gewoonlijk een bezielende toespraak. En heel dikwijls volgde dan nog een gezamenlijk of persoonlijk gebed voor de goede afloop.

En dan vertrokken de mannen.²

Tijdens de operatie, waarbij men als regel op het laatste moment maskers opzette, gold als consigne dat men alleen in uiterste noodzaak mocht schieten, 'en dan nog alleen zo dat het schot slechts buiten gevecht stelt en niet dodelijk is.'³ Natuurlijk gebeurde het wel dat van de wapens gebruik moest worden gemaakt maar dat geschiedde, schijnt het, bij de overvallen (het liquideren van verraders zullen wij in het volgende hoofdstuk behandelen) niet frequent. 'Verreweg de meeste distributie-ambtenaren hebben zich uitstekend gedragen en het slagen van het merendeel van de distributiekraaken is (dan ook) mede aan hen te danken geweest'⁴ – zij moesten dan wel eens voor de schijn toetgetakeld worden: zij 'lieten zich bewusteloos slaan, verwonden, zelfs aanschieten, om zich vervolgens zwaar gekneveld in de geleedigde kluis te laten opsluiten. En door de buitenwereld werden ze dan nog met een scheef oog aangekeken, omdat ze 'tegengewerkt' hadden.'⁵ Met de politiemannen hadden de Knokploegen vaak, maar lang niet altijd, meer last. 'Ambtenaren wier medewerking zó was dat ze met geen mogelijkheid tegenover 'de SD' te dekken waren' (men denke aan Huib Simons van de

¹ Die wapens werden vaak door de koeriersters naar het verzamelpunt gebracht en na de actie weer opgehaald. Door het tekort aan wapens moest trouwens de ene Knokploeg vaak wapens lenen van de andere. ² Antoon Coolen in: *Het Grote Gebod*, dl. II, p. 320-21. ³ A.v., p. 314. ⁴ A.v., p. 313. ⁵ A.v., p. 309.